

RELAȚIILE LUI ȘTEFAN CEL MARE CU VLAD ȚEPEȘ

Ionel ZĂNESCU

Înscăunarea lui Ștefan cel Mare și a lui Vlad Țepeș urmează în istoria Moldovei, și respectiv a Țării Românești, unei etape de un sfert de secol în care amestecul brutal al puterilor învecinate duse la cedarea unor însemnate fortificații de frontieră.

De asemenea, cele două țări românești au fost puse în fața planurilor de dominație asupra bazinului pontic ale noului stăpânitor al Constantinopolului și al Strâmtorilor, Mahomed II. Impunerea țărilor riverane la tributul către Poartă a fost asociată, încă din vara anului 1454, cu presiunea militară exercitată de o mică flotă otomană în Marea Neagră, soldată cu debarcări și atacuri la Cetatea Albă și în Crimeea.

Soluția adoptată de Petru Aron și sfetnicii săi în urma consiliului de la Vaslui (5 iunie 1456) a fost de a accepta plata unui tribut de 2000 de zloți ungurești. „Închinarea“ de la Vaslui a pecetluit însă portretul politic al voievodului Petru Aron. Pentru răstimpul domniei sale, *Letopisețul de la Putna (II)* adaugă consemnării odiosului asasinat de la Reuseni doar știrea de gravă rezonanță prin laconismul său: „și în vremea lui s-a început darea turcească“.

Concomitent, Petru Aron a ales calea recunoașterii suzeranității regelui Cazimir IV, la 1 octombrie 1455 domnul Moldovei angajându-se să presteze cuvenitul *auxilium* împotriva oricăror dușmani.

Față de Moldova lui Alexandru cel Bun, aceea de la 1456 – cu domn vasal Poloniei și tributatar otomanilor, lipsită de fortificațiile Hotinului și ale Chiliei – se înfățișa cu un statut internațional diminuat.

Era firesc ca domnia ce se pregătea, a lui Ștefan voievod, să se întemeieze pe un program dinamic, recuperator și restaurator al poziției principatului românesc dintre Carpații Orientali, Nistru și Mare. Noul domn, prin originea și formația sa, era pregătit să întruchipeze un asemenea program.

Situația Țării Românești era, chiar, mai rea decât a Moldovei. Ajuns domn în condițiile vitrege pentru țară, Vladislav al II – lea (1447-1456) a încercat să ducă o politică de echilibru între Imperiul otoman – aflat în ofensivă – și Ungaria, a cărei apărare o organiza cu succes Iancu de Hunedoara; în anumite împrejurări, domnul va media chiar pacea între cele două puteri, ceea ce denotă o anumită libertate în relațiile sale cu acestea.

Un moment important în relațiile externe ale Țării Românești îl constituie tratatul de pace pe trei ani încheiat la 20 noiembrie 1451 între Iancu și sultan, tratat care îi îngăduia să-și păstreze independența. În acest tratat se prevedea, printre altele, că Vladislav trebuia să plătească mai departe tribut Imperiului otoman, în timp ce Iancu de Hunedoara era obligat la „ascultare, supunere și îndatorire“.

În afară de aceste clauze importante pentru situația Țării Românești, în acordul de pace se prevedea interdicția de a se construi cetăți pe Dunăre între Severin și Chilia, aflată pe atunci sub dominația maghiară.

Asigurat de cei doi puternici vecini că-și va putea păstra tronul și ținând seama de interesul Țării Românești pentru comerțul cu Imperiul otoman, Vladislav al II-lea s-

a gândit să dea o nouă orientare politicii economice a țării sale, realizând o reformă monetară prin care asimila ducatul românesc cu asprul turcesc, monedă forte de argint.

La scurtă vreme după această dată, regatul maghiar a început represaliile împotriva lui Vladislav, amenințând cu confiscarea celor două vechi posesiuni ale domnilor Țării Românești, Amlașul și Făgărașul. La 3 februarie 1453, Ladislau Postumul, regele Ungariei, încredința sașilor Tâlmaciul cu posesiunile din jur, ceea ce însemna pierderea Amlașului pentru Țara Românească.

După căderea Constantinopolului (29 mai 1453), presiunea turcescă asupra țărilor române avea să se întărească, turcii întreprinzând o serie de incursiuni de intimidare pe țărmurile de vest și nord ale Mării Negre; ca urmare a acestor presiuni, se pare că, în vara anului 1453, Țara Românească a fost silită să accepte condiții noi în relațiile cu Imperiul otoman, ceea ce-l va facepe Enea Silvio Piccolomini (viitorul papă Pius al II-lea) să declare, la 12 iulie, că „valahii au trebuit să se supună turcului”.

În aceste condiții, pentru a asigura apărarea Transilvaniei dinspre sud și a avea un aliat de nădejde în lupta contra turcilor, Iancu de Hunedoara a hotărât înlocuirea lui Vladislav al II-lea cu tânărul Vlad Țepeș care aștepta acest moment în Transilvania.

Ce făcuse, tot în acest timp, viitorul domn al Țării Românești? Ajuns pe tronul țării cu sprijin turcesc în 1448, Vlad Țepeș, care cunoscuse situația Imperiului otoman, unde trăise ca ostateg câțiva ani, a preferat să nu se mai întoarcă acolo și s-a îndreptat spre Moldova. Ca să înțelegem ce l-a determinat să facă aceasta, va trebui să arătăm că Vlad Dracul, tatăl său fusese căsătorit cu sora lui Roman vodă, nepoata de fiu a lui Alexandru cel Bun, căsătorie din care rezultase foarte probabil viitorul domn al Țării

Românești; acesta era deci văr cu Ștefan cel Mare. „Astfel, sângele celui mai mare dintre domnii moldoveni era și sângele celui ce trebuia să se cheme Țepeș”, sublinia Nicolae Iorga.

După toate probabilitățile, Țepeș va fi rămas în Moldova până la sfârșitul tragic al domniei unchiului său Bogdan al II-lea, la 15 octombrie 1451, când a fost silit să fugă în Transilvania, foarte probabil împreună cu vărul său, viitorul domn ce avea să se cheme Ștefan cel Mare, pe atunci un tânăr de circa 18 ani.

La 6 februarie 1452 știm sigur că Vlad Țepeș se găsea în Transilvania, unde venise din Moldova și de unde încerca să reocupe tronul Țării Românești. Aflăm aceste amănunte dintr-o interesantă scrisoare a lui Iancu de Hunedoara către brașoveni, în care guvernatorul Ungariei – ținând seama de pacea încheiată cu turcii, care prevedea menținerea pe tron a lui Vladislav până în anul 1454 – arăta: „nu permitem să se ridice nimeni cu puterea contra numitului Vladislav ca să-l atace”. Iancu aflase că „ilustrul principe” Vlad, fiul lui Dracul voievod, voia să plece fără știrea și voia sa în Țara Românească. Iancu cere brașovenilor să nu-l ajute pe Vlad în întreprinderea ce plănuia, să-l prindă și să-l trimită în părțile Moldovei de unde venise.

Se pare însă că Vlad Țepeș nu s-a întors în Moldova, ci a rămas mai departe în Transilvania, la 24 septembrie 1452, Vladislav al II-lea reproșa brașovenilor că, deși încheiasse pacea cu ei, adăposteau în mijlocul lor pe dușmanii săi și pe slugile acestora.

La scurtă vreme după aceste evenimente, tânărul Vlad a ajuns în anturajul lui Iancu de Hunedoara, care-l va păstra pe lângă sine pentru eventualitatea înlocuirii lui Vladislav al II-lea. Prezența lui Vlad în anturajul lui Iancu este confirmată de două cronici maghiare: a lui Anton Bonfini și a lui I. De Thuróczi; după primul, Iancu l-ar fi dus pe Vlad la Buda, unde

l-a prezentat regelui Ladislav; cel de-al doilea afirmă că Vlad se afla la Pesta când s-ar fi pus la cale împăcarea dintre Urlich Cillei și Iancu de Hunedoara.

Nu știm câtă vreme a rămas Țepeș în Ungaria; este foarte probabil, că el s-a întors în Transilvania pentru a supraveghea desfășurarea evenimentelor din Țara Românească al cărei tron i se cuvenea.

În anul 1456, așteptarea pribegului fiu al lui Vlad Dracul avea să ia sfârșit; datorită împrejurărilor Iancu a hotărât să-l sprijine pe Vlad Țepeș pentru înlocuirea lui Vladislav al II-lea. Momentul ales pentru această operație era deosebit de grav pentru regatul maghiar: turcii se pregăteau să atace Belgradul. Preocupat și de apărarea Transilvaniei, înainte de a pleca în campanie, Iancu a hotărât să încredințeze paza acesteia lui Vlad Țepeș. Hotărârea lui Iancu era luată la 3 iulie 1456, când el asigură cele șapte scaune săsești să nu se teamă de siguranța granițelor de sud ale Transilvaniei „căci a însărcinat pe Vlad voievod să îngrijească totdeauna de apărarea lor“.

Punându-i la dispoziție mijloacele de apărare a sudului Transilvaniei, Iancu a creat astfel condiții favorabile lui Vlad Țepeș pentru a ocupa tronul Țării Românești.

Modul cum a ocupat tronul Vlad Țepeș în 1456 a fost prezentat în mod diferit în istoriografia română. Unii istorici, ca G. Ghibănescu sau A. D. Xenopol, dând crezare izvoarelor otomane și lui Critobul, au susținut că Țepeș ar fi ocupat tronul cu ajutor turcesc; alții – și în primul rând I. Bogdan și N. Iorga – au arătat pe bună dreptate că fiul lui Vlad Dracul a ajuns domn cu ajutorul lui Iancu de Hunedoara, care ar fi „îngăduit” trecerea lui Țepeș în Țara Românească.

Cert este faptul, că în contextul campaniei de la Belgrad, în luna august 1456, un puternic corp de oaste

format din luptători din Țara Bârsei, făgărășeni și pribegi munteni au înaintat la sud de Carpați pentru a-l înlătura pe Vladislav al II-lea. Succesul acțiunii, soldată cu moartea lui Vladislav – la 20 august 1456, la Târgșor –, a readus pe tronul muntean pe Vlad, domn rămas în conștiința posterității sub numele de Vlad Țepeș.

Ajuns domn în Țara Românească, Vlad Țepeș a adus cu sine pe vărul său Ștefan care a așteptat aici momentul favorabil pentru a ocupa tronul. Despre prezența lui Ștefan cel Mare în Țara Românească, la 1456, aflăm dintr-o serie de documente, cele mai multe publicate de I. Bogdan. Un asemenea document, susține că viitorul domn al Moldovei a fost văzut aici de logofătul Mihai, în drum spre Poartă, care a încercat probabil chiar să-l ucidă pe pretendentul la tronul stăpânului său; aceasta ar explica înverșunarea cu care l-a urmărit Ștefan pe fostul logofăt.

În această vreme cei doi aveau aceiași adversari; după moartea lui Vladislav al II-lea, partizanii fostului domn și dușmanii lui Țepeș au fugit în Moldova la Petru Aron – ucigașul tatălui lui Ștefan – iar după alungarea lui Aron, împreună cu partizanii acestuia, au trecut în Transilvania, unde au fost urmăriți de Vlad Țepeș și de Ștefan cel Mare.

În anul următor, datorită foarte probabil și relațiilor de rudenie dintre el și Ștefan, dorind să alinieze Moldova la politica dusă de el, Vlad Țepeș a luat o hotărâre crucială, care după N. Iorga, avea „să aibă cele mai mari urmări în viața tuturor românilor”: în primăvara anului 1457, a ajutat pe Ștefan să ocupe tronul Moldovei. Faptul acesta este cunoscut lui Grigore Ureche, care vorbind despre venirea noului domn în țara sa, spune: „ridicatu-s-au din Țara Muntenească Ștefan vodă cu multă mulțime de oaste muntenească și din țară adunată și a intrat în Moldova“. *Cronica moldo-germană*, preluând date din cronica oficială, de curte, din

veacul XV, notează că acesta „a venit cu putere mică, cu munteni, cu țările de jos, ca la 6 mii de oameni“.

La 12 aprilie 1457, în săptămâna mare a Paștilor, Ștefan a înfrânt forțele lui Petru Aron la Doljești pe Siret, lângă gârla numită Hreasca. În câmp, pe drumul Siretului, într-o adunare a stărilor („s-a adunat țara“), printr-un act considerat de contemporani *de justitio* – de unde perpetuarea numelui „Direptate“ dat de atunci locului – Ștefan a fost înaintat în scaunul domnesc al Moldovei și uns de mitropolitul Teoctist.

S-a bănuț încă mai de mult că instalarea pretendentului Ștefan în Moldova, în locul lui Petru Aron, omul turcilor și al polonilor, a făcut și ea parte din planul inițial al lui Iancu de Hunedoara de recuperare a statelor românești extracarpătice. În preziua asediului Belgradului, el nu ar mai fi apucat însă să pună în aplicare decât prima etapă a acestui plan, prin concursul dat lui Vlad Țepeș. Chiar dacă lucrurile au stat așa, chiar dacă ideea a aparținut marelui cruciat, nu este însă mai puțin adevărat că împlinirea ei în faptă se datorează în întregime lui Vlad Țepeș, care prin această acțiune a făcut o primă mișcare politică și strategică menită să-l desprindă din poziția de simplu vasal disputat al Ungariei și Imperiului otoman.

Modul cum a pătruns Ștefan în Moldova pare a fi o repetare identică a loviturii lui Țepeș, de la sfârșitul primăverii precedente. Cu un ajutor redus, însoțit de o mână de credincioși, el și-a completat și întărit forțele pe parcursul drumului, cu oșteni din Țara de Jos.

La expediția din Moldova, Vlad Țepeș nu a participat personal. În 16 aprilie 1457, în Sâmbăta Mare a Paștilor, Vlad se găsea în Târgoviște, unde întârea vechiul lăcaș sfânt al Coziei satul Troianești, pe ambele maluri ale Oltului. Din cuprinsul

hrisovului respectiv aflăm pentru prima oară numele boierilor care alcătuiau sfatul domnesc.

Reușita loviturii din Moldova, înscăunarea lui Ștefan, l-a îndemnat pe Vlad să treacă rapid la acțiune într-o altă direcție, aceea a Transilvaniei.

La scurtă vreme după instalarea sa pe tronul Moldovei, Ștefan cel Mare (1457 – 1504) își va părăsi vechii aliați și se împăca cu regele Poloniei, care ducea o politică de înțelegere cu poarta otomană, în vreme ce Vlad Țepeș – bazat pe alianță cu Matei Corvin – va inaugura o politică fățiș antiotomană.

Promovând fiecare dintre ei o altă politică externă, cei doi voievozi au început să se teamă unul de celălalt. În octombrie 1460, Vlad Țepeș căuta să-și asigure sprijin din Transilvania în eventualitatea unui atac din Moldova sau Imperiul otoman.

În această orientare ce-i determina pe fiecare dintre ei să urmărească alte scopuri, un rol de seamă juca problema stăpânirii acelei importante cetăți și mare centru comercial care era Chilia.

Fig. 1. Ostași din secolul XV din Moldova, frescă de la biserica din Popăuți

Fig. 2 Oșteni români din cavaleria grea și ușoară din Moldova, secolul XV

Însemnătatea acestui centru strategic și economic de la Dunărea de Jos a fost subliniată de Mahomed al II-lea – el însuși dornic să o ocupe – care afirma: „atâta timp cât Valahii (*Volochove*) vor stăpâni Chilia și Cetatea Albă, iar ungurii Belgradul noi (turcii – s.n.) nu vom putea avea nici o biruință“.

Importanța Chilieii era apreciată nu numai de sultan, ci și de Ungaria și Polonia, fiecare din aceste puteri încercând să ia în stăpânire, chiar fără să țină seama de interesele Moldovei și Țării Românești, singurele îndreptățite să o stăpânească.

Precum se știe, Chilia a fost pe rând în stăpânirea Țării Românești și a Moldovei, până ce, în anul 1448, Iancu de Hunedoara a reușit să impună domnului Moldovei Petru Aron acceptarea unei garnizoane maghiare în cetate.

În împrejurările încă nelămurite, în primii ani ai domniei sale (poate după moartea lui Iancu de Hunedoara), Vlad Țepeș a reușit să recupe cetatea Chilia, unde a păstrat se pare și o garnizoană maghiară.

Faptul acesta nu putea fi acceptat, se înțelege, de Ștefan cel Mare care știa că cetatea fusese a Moldovei și care urmărea să o readucă în hotarele țării sale; această intenție va fi mărturisită în tratatul încheiat cu

regele Poloniei la 2 martie 1462. Acțiunea lui Ștefan în vederea atingerii acestui scop a fost declanșată în urma unei înțelegeri cu regele polon.

În contextul războiului antiotoman desfășurat de Țara Românească sub conducerea lui Vlad Țepeș, Ștefan a socotit că a sosit momentul prielnic pentru a recupera Chilia. El s-a deplasat la 15 mai 1462 la Bacău, probabil locul de concentrare al oastei țării. Ajunsă la Chilia, către mijlocul lunii iunie, și desfășurându-se pentru asediarea cetății, oastea Moldovei a fost surprinsă de un factor necunoscut, sosirea escadrilei otomane. După planul sultanului, această flotă trebuia să desăvârșească cucerirea Țării Românești prin impunerea controlului asupra întregului curs al Dunării, între altele și prin ocuparea Chilieii. Perspectiva unui conflict moldo-otoman – determinat de reușita asediului Chilieii de către oastea lui Ștefan – nu intra încă în calculele voievodului Moldovei. În aceste condiții, atent și la desfășurarea războiului în Țara Românească, domnul Ștefan a hotărât dezangajarea forțelor sale de la asediul Chilieii și adoptarea unei noi strategii ce viza conjugarea eforturilor sale cu cele ale lui Vlad Țepeș.

Conform știrilor ajunse la Rhodos și culese, aici, de pelerinul englez William Wey, ultima fază a războiului antiotoman din Țara Românească a fost marcată de o înțelegere între Vlad Țepeș și domnul Ștefan al Moldovei. Urmarea acesteia a fost obținerea, anterior datei de 8 septembrie 1462, a unei victorii decisive moldo-muntene în fața forțelor musulmane și a pretendentului la tronul Munteniei pe care aceștia îl susțineau.

Astfel se consuma prima fază a importante acțiuni de recuperare a Chilieii fără atingerea obiectivului fixat. Până la înfăptuirea acestui act tânărul domn va reuși să reintregească teritoriul Moldovei cu cetatea Hotin,

cetate de primă importanță în rețeaua de fortificații românești pe Nistrul superior.

Unii istorici – Xenopol în special – fac mare caz de „nerecunoștința” lui Ștefan cel Mare care a încercat să atace – în iulie 1462 – cetatea Chilieii, pe când Țepeș, cu al cărui ajutor ocupase tronului Moldovei, trebuia să înfrunte armata sultanului otoman.

Cred că Ștefan nu putea face altfel. Să fi lăsat pe turci să ocupe Chilia, portul atât de însemnat prin care se făcea o bună parte a comerțului moldovenesc, cetatea care domina toată Țara de Jos, ar fi însemnat ca din capul locului să renunțe la independența sa militară și economică. De aceea, când a aflat de expediția turcilor și de flota care se îndrepta spre gurile Dunării, a trebuit s-o ia înainte și să asedieze cetatea, care de fapt era în mâna garnizoanei maghiare, nu a lui Țepeș. Interese superioare de stat i-au impus lui Ștefan atitudinea pe care a luat-o. Iar dacă e vorba de ales între aceste interese și un sentiment de recunoștință personală, îndoială nu poate încăpea: primele trebuie să biruie.

Nu se cunoaște însă nici o luptă în această vreme între oștile Țării Românești și Moldovei, ceea ce l-a îndreptățit pe N. Iorga să afirme: „întâmplarea cruță amintirii noastre povestea unei lupte mari între acești doi puternici și viteji ai neamului nostru care erau chemați mai târziu să lupte împreună”.

Cel mai detaliat izvor pentru aceste evenimente este cronicarul bizantin L. Chalcocondil, după care oastea lui Ștefan cel Mare ar fi atacat Chilia în colaborare cu flota turcă, și anume după ce „s-a unit cu oastea împăratului; forțele turco-moldovene ar fi împresurat Chilia pe care au bătut-o câteva zile fără succes, după care s-au retras”.

Intrucât Chalcocondil este singurul izvor care vorbește detaliat de o cooperare moldo-turcă la asedierea

Chilieii în 1462 și cum Ștefan cel Mare dorea Chilia pentru sine, cei mai mulți istorici români au respins ideea unei astfel de colaborări, unii dintre ei susținând că domnul Moldovei a încercat să ia în stăpânire cetatea înaintea turcilor.

Cronicile moldovene ale epocii lui Ștefan cel Mare, care înregistrează pe scurt acest eveniment, îl datează la 22 iunie 1462, când se afirmă că domnul Moldovei a fost rănit. „În anul 6970 (1462) iunie 22 au lovit cu tunul pe Ștefan voievod la Cetatea Chilieii”, spune autorul *Letopisețului anonim (Cronicile slavo-române)*. Informația se repetă într-o formă apropiată în *Letopisețul zis de la Putna*.

Cu experiența acțiunii nereușite din 1462, în iarna 1464/1465 a fost pregătită atent și executată o nouă campanie pentru recuperarea cetății Chilieii. Potrivit cronicarului polon Jan Dlugosz, domnul român a stabilit o înțelegere cu locuitorii din Chilia, care au promis să ajute trupele sale să intre în oraș.

La 23 ianuarie 1465 oastea Moldovei a apărut pe neașteptate în fața Chilieii, a înconjurat-o, iar la miezul nopții a pătruns – potrivit cronicilor interne – în oraș printr-o poartă a incintei pe care au deschis-o locuitorii. În tot cursul zilei de 25 ianuarie artileria lui Ștefan a bombardat fortăreața, ceea ce a determinat forțele din garnizoană, demoralizate, să se predea.

Aflat în captivitate, Vlad Țepeș a așteptat cu răbdare și speranța zilei mai bune. Așteptarea i-a fost lungă – 12 ani – dar nu zadarnică; în 1475 avea să fie eliberat de regele Ungariei, la intervenția lui Ștefan cel Mare.

În același an 1475, Ștefan – sătul de schimbarea domnilor din Țara Românească, care nu-l ajutau în rezistența sa împotriva Porții și care erau pentru el „ca și turcii” – s-a înțeles cu Matei Corvin să-l elibereze pe Vlad Țepeș, cunoscut ca un viteaz luptător și

în care vedea un aliat de nădejde în lupta împotriva turcilor. Că inițiativa în această privință a aparținut domnului Moldovei o mărturisește chiar acesta prin solul său Ioan Țamblac: „Eu cerusem ca voievodul Basaraba să fie alungat din cealaltă țară românească și să fie pus acolo un alt domn creștin, anume Drăculea, cu care să ne putem înțelege împreună; am înduplecat chir la acest lucru pe măriia sa craiul unguresc ca să se îngrijească și el, din partea sa, ca Vlad Drăculea să ajungă domn“. Era, într-un fel, un gest firesc mai ales dacă ținem seama că, la 1457, și Vlad Țepeș îl ajutase pe Ștefan să ocupe tronul Moldovei.

Despre înțelegerea dintre regele maghiar și domnul Moldovei în privința eliberării lui Vlad Țepeș și a înscăunării lui în Țara Românească este vorba și într-o scrisoare din 25 iunie 1475, în care solul lui Matei confirma primirea unei alte scrisori de la regele maghiar.

În vara anului 1475 – datorită inițiativei lui Ștefan cel Mare, care găsisse un aliat de încredere în lupta împotriva primejdiei otomane ce amenința Moldova – existau, deci, speranțe în înscăunarea lui Vlad Țepeș. Aceste speranțe sunt înregistrate la 18 iulie 1475 de Florius Roverella, solul ducelui de Ferrara la Buda care – vorbind despre planurile lui Matei Corvin ce „restituise“ lui Vlad Țepeș demnitatea avută – afirma: „se speră că zisul Dracula va face mari isprăvi împotriva turcilor, după cum a mai făcut și altă dată, când le-a dat o strașnică bătaie în părțile Țării Românești înainte de a fi fost prizonierul mării sale“.

După același izvor, Matei Corvin i-a încredințat lui Vlad Țepeș oșteni, bani și scrisori și a trimis comisari în Transilvania ca să pregătească țara în favoarea lui „Drăculea“ și înscăunarea fostului domn. Această înscăunare avea să întârzie însă un an și jumătate și ea nu se va face decât în urma alungării turcilor din Moldova de către Ștefan cel Mare.

Începând din vara anului 1475 când Țepeș, eliberat din închisoare, a fost recunoscut voievod al Țării Românești – știrile despre el devin tot mai numeroase și mai sigure. Astfel, în iulie 1475, prepozitul Dominic, care fusese în solie la Ștefan cel Mare – unde aflase trista veste a căderii Caffei – vorbește de domnul Țării Românești care se găsea prin acele părți „din porunca principelui nostru“.

Domnul Țării Românești, Laiotă Basarab, a cărei înlocuire o pregătea Vlad Țepeș, s-a plâns în mai multe rânduri de prezența incomodă a adversarului său în Transilvania și de sprijinul pe care acesta îl primea de la locuitori. De aceste acțiuni nu era străin Ștefan cel Mare, care căuta prin aceste hărțuiri să stabilească forța lui Laiotă Basarab, omul turcilor. Pregătindu-se pentru marea confruntare cu sultanul, la 11 iunie 1476, domnul Moldovei cerea brașovenilor să nu mai trimită provizii în Țara Românească, supusă turcilor.

La 21 iulie 1476, Ștefan Erdely de Somkerek, voievodul Transilvaniei, anunța pe brașoveni că a convocat la 25 iulie (cu o zi înainte de lupta de la Valea Albă!) congregația comitatelor Turda, unde Ștefan Báthory urma să se întâlnească cu Vlad Țepeș și cu trupele regale.

Báthory și Țepeș s-au întâlnit, într-adevăr, spre sfârșitul lunii iulie, luând împreună măsuri de pregătire a expediției. Aflăm aceasta dintr-o prețioasă relație rămasă de la Ladislau, slujitorul lui Vlad Țepeș. După informațiile date de Ladislau, Báthory și Țepeș urmau să ajute pe Ștefan cel Mare, căruia i-au trimis vorbă „să nu pornească nici o luptă cu turcul până nu vor fi uniți cu ei cu toate trupele“, fapt ce urma să se întâmple la cel mult șase zile după plecarea lui Ladislau (deci, la 5 august).

Trupele celor doi aliați nu au avut însă prilejul să intre în Moldova, deoarece la 10 august – aflând probabil despre apropierea lor la hotarul Moldovei – sultanul a dat ordin de

retragere. La 8 septembrie se știa la Buda că „sultanul a plecat din Moldova și a trecut în dezordine Dunărea“.

Victoria obținută de trupele lui Ștefan cel Mare a asigurat independența Moldovei. Ea trebuia însă completată prin alungarea lui Laiotă Basarab din Țara Românească și prin scoaterea acestuia de sub influența otomană. După victoria obținută de Ștefan a urmat deci în mod firesc campania de eliberare a Țării Românești, unde urma să fie înscăunat Vlad Țepeș.

Documentele care s-au păstrat permit, în linii mari, reconstituirea etapelor acestei campanii. Sub comanda lui Ștefan Báthory și a lui Vlad Țepeș forțele transilvănene, însumând 25.000 de luptători, regrupate în Câmpia Bârsei, au trecut Carpații, în primele zile ale lunii noiembrie 1476, probabil pe la Bran, și s-au îndreptat spre Târgoviște. Într-o luptă cu o grupare otomană de 18.000 de oșteni au obținut o indiscutabilă victorie, pe câmpul de luptă rămânând 10.000 de dușmani morți sau răniți, în frunte cu comandantul lor. Era înlăturată astfel prezența militară otomană în Țara Românească, Laiotă Basarab fiind nevoit să părăsească tronul. La 9 noiembrie, din Târgoviște, Țepeș i-a anunțat pe brașoveni: „am răsturnat pe vrăjmașul nostru Laiotă, și a fugit la turci“. Concomitent, Ștefan cel Mare, în fruntea a 15.000 de călăreți, înainta dinspre nord-est. Cetatea București a fost încercuită și, după un asediu de cinci zile, garnizoana acesteia, întărită cu mulți ostași otomani, după o rezistență îndârjită a capitulat (16 noiembrie 1476). Învingătorii, „amândoi voievozii” (Ștefan și Țepeș – n.n.) și-au jurat „între ei dragoste și alianță,

astfel că întreaga țară s-a asigurat că turcul nu-i va face griji“.

Neîncrezându-se în jurămintele de fidelitate ale marilor boieri, datorită trădării cărora își pierduse domnia în 1462, noul domn l-a rugat pe Ștefan cel Mare să-i lase pentru pază 200 de oșteni, ceea ce voievodul Moldovei a și făcut, după care el s-a îndreptat cu oastea sa spre capitala țării. Temerea lui Țepeș că boierii îl vor părăsi din nou pentru a trece de partea potrivnicului s-a adeverit. Pe la sfârșitul lunii decembrie 1476 Laiotă Basarab a pătruns cu ajutor militar otoman în Țara Românească, unde surprins, Vlad Țepeș a pierit în cursul unei lupte, probabil la începutul anului 1477.

Într-o consemnare ulterioară Ștefan cel Mare a prezentat succint desfășurarea evenimentelor în felul următor: „Imediat s-a întors acel necredincios Basarabă și l-a găsit singur și l-a ucis, și împreună cu el au fost uciși toți ai mei afară de zece“. Țara Românească pierdea astfel în persoana lui Vlad Țepeș un vașnic apărător al independenței sale, un mare domn și comandant de oști, intrând din nou, o dată cu reînscăunarea lui Laiotă Basarab, în sfera de influență politică otomană.

Victoriile militare ale lui Ștefan cel Mare și Vlad Țepeș au fost rodul eforturilor întregului popor, superiorității calitative a oastei, avântului și eroismului oștenilor români, izvorâte din caracterul drept al războaielor purtate, din hotărârea neclintită de a apăra cu orice preț independența și integritatea țării. N. Iorga, în frumoasa caracterizare, spunea: „a cioplit piatra scumpă a vitejiei românești, ce a scânteiat în focul războaielor drepte și cuminți cu atâta strălucire încât a uimit neamurile“.

ABSTRACT

During the second half of the 15th century, facing the danger represented by the expansion of the Ottoman Empire, two famous characters of the Romanian nation – Ștefan cel Mare (Stephen the Great) and Vlad Țepeș (Vlad the Impaler) – united their efforts in order to defend the state independence and sovereignty. The paper deals with the relations of military and diplomatic aid, and with

the good neighbourhood established between the two rulers, within the complex conditions in the Romanian Middle Ages, in a space located at the crossroad of political and territorial interests.

Two different destinies, with a common target: to save the Romanian nation comprised within the space between the Danube River and the Carpathian mountains.